

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 34
marec 2024
cena 1,90 eura

3

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Gréckokatolícke dedičstvo

NÁŠ ROZHOVOR

V roku 1950 komunistická moc zakázala Gréckokatolícku cirkev. O tri roky neskôr sa narodil Ján BABJAK (1953), emeritný arcibiskup prešovskej archieparchie a do roku 2022 najvyšší hierarcha – metropolita Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku. Je prvým prešovským biskupom vysväteným v Bazilike sv. Petra v Ríme sv. Jánom Pavlom II. - v roku 2003. V knižke *Zostali verní* zachytil 246 osudov kňazov a ich rodín zakázanej cirkvi. Keď chceme hovoriť o Gréckokatolíckej cirkvi, azda by bolo vhodné pripomenúť jej pôvod. S kým iným, než s arcibiskupom Jánom Babjakom.

● Dá sa povedať, že príslušníci tohto vyznania sú dedičmi diela sv. Cyrila a Metoda. Veď to boli práve naši vierozvestovia, čo sa zaslúžili o materinský bohoslužobný jazyk, čo napokon Druhý vatikánsky koncil schválil o vyše 1100 rokov neskôr. Ibaže v roku 1054 došlo v Carihrade k rozdeleniu všeobecnej cirkvi na východnú – pravoslávnu a západnú – katolícku. Má táto schizma niečo spoločné s Gréckokatolíckou cirkvou?

Otázka je veľmi obsiahla a vyžadovala by si samostatné štúdie, a to tak o cyrilo-metodskom dedičstve, ako aj o východnej schizme.

Pokračovanie na 10. strane

ThDr. Ján Babjak SJ, PhD., emeritný arcibiskup. Foto archív

V ČÍSLE

Arpád Tarnóczy
Život je láska a láska je obeť 2
Spýtali sme sa
Gabriela Smatanu 3

Eva Zelenayová
Mantry komunistov stále v platnosti 3
Z rokovania výkonnej rady 4-5

Bruno Čanády
85. výročie prejavu suverenity 6
Anna Hromjáková
Omladzovanie v Banskej Bystrici 8

Martin Lacko
Pohreb profesora Ďuricu 12
Jozef Kollár
Kto, komu a čo odporúča? 13

ročník 34 • marec 2024

Život je láska a láska je obeť

V každom mojom príhovore som sa snažil „niečo odkázať“. Bolel ma a bolí slabý záujem Slovákov o veci verejné. Dnes, aspoň zatiaľ, máme možnosť ovplyvňovať naše súčasné dejiny. Bojím sa však, že tento stav dlho nevydrží. Bojovníci za liberálnu „demokraciu“ ovládajúci politickú scénu pracujú na globálnych slobodách, hlavne na tých, ktoré im dovoľujú zarábať a diktovať, čo je dobré a čo zlé. Prostredníctvom médií, kde majú absolútny vplyv, dokážu podľa potreby popraviť či vyrobiť predstaviteľov štátu. Je to smutné konštatovanie a aj preto by sme nemali čakať, že to niekto za nás zmení lebo sme slabí. Spolu nie sme slabí a spolu môžeme rozhodnúť o tom, aby sa presadilo dobro prospešné pre slovenský národ, pre Slovensko.

Človek, ľudia, moji spoluväzni! Dovolujem si vás oslovit týmto najvyšším možným titulom, pretože človek je stvorený na obraz Boha a je ozdobený výsostnými znakmi: rozumom, svedomím a zodpovednosťou. Žijeme však v čase, v ktorom je aj česť, pravda, zodpovednosť, svedomie a zapieranie dedičstva otcov globálnym tovarom. Poslanci parlamentu by mali byť elitou národa. No o akej cti či charaktere svedčí ich presúvanie sa zo strany do strany? Je predsa jasné, že boli zvolení za nejakú politickú stranu, za jej program. Oni však zradu povyšujú na vlastnú slobodu. Pritom všetko čo k tomu povedia, je výhovorkou primitívneho cigánstva!

Človek, ľudia, moji spoluväzni! Dovolujem si vás oslovit týmto najvyšším možným titulom, pretože človek je stvorený na obraz Boha a je ozdobený výsostnými znakmi: rozumom, svedomím a zodpovednosťou. Žijeme však v čase, v ktorom je aj česť, pravda, zodpovednosť, svedomie a zapieranie dedičstva otcov globálnym tovarom. Poslanci parlamentu by mali byť elitou národa. No o akej cti či charaktere svedčí ich presúvanie sa zo strany do strany? Je predsa jasné, že boli zvolení za nejakú politickú stranu, za jej program. Oni však zradu povyšujú na vlastnú slobodu. Pritom všetko čo k tomu povedia, je výhovorkou primitívneho cigánstva!

Rozmýšľajme, keď ideme k voľbám

Počúvať parlamentnú rozpravu, v ktorej súťažia osobné urážky na úrovni pastierov sviň je degradáciou princípov triválnej morálky. Sú vinní za tento morálny marasmus len poslanci? Áno, sú, ale ešte viac voliči. Mali by sme preto pri najbližších voľbách o tom porozmýšľať. Pre nás, politických väzňov a našich spolutrpiacich, je to osudová povinnosť.

Žijeme v mieri a pri tom sa útočí, bojuje a ďalej zabíja. Očakávame, že všetci odhodia svojho Boha, pretože my, Európania, to robíme, resp. sme to už urobili? Islamisti to neurobia, pretože na nás vidia, kam to vedie. Naša kultúra sa rozpadáva, vymierame. Našimi nepriateľmi nie sú Arabi, ukrajinskí separatisti či Rusi a vôbec nikto, stačíme si sami, pretože si nevážime zákon života. Zabudli sme, že život je

láska a láska je obeť. Život bez nich nedáva zmysel a to je to, na čo môžeme zahynúť.

Tento svet potrebuje zmeny (ale nie organizované, ako v roku 1989). Ctiť a voliť by sme mali tvorcov. V súčasnosti prakticky nič nevytvárame. Našou jedinou cestou (Európy) je návrat k rozumu a dôsledné, vierohodné hlboko žité kresťanstvo. To, na ktorom vznikla európska kultúra.

Nemôžem mlčať a verím, že ani moji spoluväzni a tí, ktorých pokorovala totalita. Pred Bohom a mŕtvymi predkami. Nebojme sa povedať, že som beloch, že uznávam odlišnosť ľudských rás a ľudskú dôstojnosť všetkých, ale odmietam očernieť či ožltnúť a zmeniť proporcie a farbu svojich očí. Som muž, ktorý môže (mohol) splodiť dieťa, ale nemôže ho porodiť. A preto trvám na tradičnej rodine, lebo je základom spoločnosti a zárukou výchovy detí. Trvám na tom, že muž a žena sú odlišní v stavbe tela i v biologickej funkcii. Že žena je slabšia a vzácnejšia než muž, ktorý ju má chrániť, milovať a vážiť si ju.

Buďme vďační za svoje človečenstvo

Pokiaľ som zdravý budem pomáhať chorým, ale odmietam fňukanie slabochov, ktorí sa na chorobu len vyhovávajú. Som zároveň bohatý i chudobný. Na svoj chlieb som si zarábala a mám ho dosť, aby som sa oň podelil, ale odmietam živiť leňochov. Mám omnoho menej ako skutočne majetní. Nezavidím im a tešilo by ma, keby svoj majetok užívali rozumne.

Som Európan, pretože som Slovák. Môj materinský jazyk je slovenčina, vyrástol som na Slovensku a beriem vážne biedu i slávu svojho národa. Odmietam sa rozplynúť v bezduchej uniformite konzumnej multikultúry.

Som človek vďačný za svoje človečenstvo a hrdý na svoju tvár.

Som človek, pretože mám svedomie a nesiem zodpovednosť. Som človek a ako človek chcem tiež zomrieť.

Verím, že mnohí, ak nie všetci, nájdete sa v obsahu môjho príhovoru. Bol by som šťastný, keby to tak bolo a keby to tak pochopilo aj naše potomstvo! Mali by sme predsa zanechať posolstvo, že sme chceli dobro, že sme boli veriaci a že sme pracovali a obetovali sa pre budúcnosť Slovenska a jeho občanov.

Arpád Tarnóczy

Príspevok vtedajšieho predsedu PV ZPKO bol uverejnený vo Svedectve č. 4/2015. Vzhľadom na jeho aktuálnosť ho znova publikujeme. Medzitulky redakcia.

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska [KPVS] ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Bruno Čanádý, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-5263 8156 ● **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk ● **webová stránka:** www.pv-zpko.sk ● **IČO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku: 1,90 EURA** ● **Predplatné 20 EUR**/kalendárny rok ● **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** ● **ISSN:** 1338-404X ● **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

SPÝTALI SME SA

Gabriela SMATANU

● Ako sa vám žije dnes?

Ak chcem odpovedať na to, ako sa dnes žije mne a mojim blízkym, nevyhnutne sa musím oprieť o minulosť. Lebo človek je stvorený a možno preto nevie naplno precítiť absolútno. Hoci je k tomu povolaný.

Najprv konkrétne. Spoločne sa tešíme z mamy, ktorá je stále čulá a usmieva sa. Naše „deti“ rastú a máme z nich radosť. Dcéra má svoje prvé zamestnanie, traja synovia sa boria s vysokými školami a najmladší sa onedlho bude chystať na strednú školu.

A teraz trochu všeobecne. Ako vyštudovaný technik by som najradšej na túto otázku odpovedal grafom. Takým, kde by som na vodorovnej osi položil čas a na zvislej pokoj s radosťou. No ak sa mám priznať, počas uplynulého obdobia by som na zvislej osi použil skôr veľmi vážne obavy, čo je hod-

nota pod čiarou. Dnes som oproti minulému obdobiu zaznamenal úľavu. Tá môže prerásť do pokoja a radosti, ale aj do obáv. Všetci cítime, že ponuka toho, čo hodnotovo nie je v poriadku, akoby prevažovala nad ponukou dobra. Neveriaci by povedal, že sa situácia síce mohla pohnúť dobým smerom, no napriek tomu sa mi celkom nepáči. V takejto situácii človek prirodzene zdieľa obavy o budúcnosť. Všetci vyzrievame, a preto sa musíme usilovať o rast. Ako veriaci však mám aj nádej na Božiu blízkosť, ktorá nám neustále pomáha posúvať sa ďalej.

Na záver námet pre tých, ktorí by už možno najradšej zlomili palicu nad dnešnou dobou, ktorá je ustavične v pohybe rôznymi smermi naraz. Môj nebohý otec mi hovoril o volejbalovom tíme Poľska, ktorý hral na Slovensku. Poliari aj pri nemožnej lopte na seba kričali: „Musisz!“ Verte, že to „musisz“ pomáha pri životných prekážkach. (zl)

Mantry komunistov stále v platnosti

Dve výročia slovenskej histórie sú dodnes „nevysporiadané“. A to 14. marec 1939 a 29. august 1944. Kým po novembri 1989 komunisti presadili 29. august za štátny sviatok, demokratom sa nepodarilo 14. marec dostať do kalendára ani ako pamätný deň. Pritom ide o deň vzniku prvej Slovenskej republiky!

Keď sa vrátíme do minulosti, tak je zrejmé, že za existenciou štátu stáli mocnosti. Kým prvá SR mohla existovať s podporou Nemcka, povojnová Česko-Slovenská republika s podporou Sovietskeho zväzu. Prezident ČSR Edvard Beneš už 5. októbra 1938 abdikoval z funkcie prezidenta, opustil republiku a v exile čakal na svoju príležitosť. Nie nečinne. Spolupracou so Stalinom si zabezpečil povojnovú kariéru a pokračovanie spoločného štátu Čechov a Slovákov.

V roku 1996 vyšla publikácia prof. Milana Ďuricu *Dejiny Slovenska a Slovákov*, ktorá musela byť stiahnutá zo škôl, lebo obsahovala aj dátumy týkajúce sa prvej Slovenskej republiky. V roku 2020 vyšla publikácia *Československo, štát ktorý sklamal* od britskej historičky Mary Heimannovej, ktorú už môžu školy využívať. Autorka podrobne opisuje povojnový vývoj, ktorého sa zmocnili komunisti a, čuduj sa svete, má svoje pokračovanie aj po novembri 1989. V čom? Na strane 177 čítame: „Slovenský minister vnútra 14. septembra 1947

oznánil, že bolo ‘odhalené’ ‘protištátne spiknutie’, riadené zo zahraničia Sidorom a Ďurčanským - v prehlásení sa tvrdilo, že asi päťdesiat predstaviteľov Demokratickej strany - vrátane generálneho tajomníka poverenika financií Fedora Hodžu, Mateja Joska a námestníka predsedu vlády Národného frontu Jána

SLOVO SVEDECTVA

Ursínyho - bolo v tajnom spojení so slovenskými emigrantskými skupinami a spiklo sa za účelom obnovenia nezávislého Slovenského štátu a zavraždenia prezidenta Beneša. Potom čo bolo v súvislosti so ‘spiknutím’ zatknutých asi sedemsto osôb, prevládajúce ovzdušie strachu a podozrievavosti sa pre zjazd slovenských odborov a zamestnancov, zvolaný na 30. novembra do Bratislavy na žiadosť komunistov, stal zámkou k vydaniu výzvy Zboru poverenikov, aby korporatívne odstúpil a dal sa nahradiť ľuďmi, ktorí sa ‘tešia dôvere slovenského ľudu’ a zároveň zabezpečia, že na Slovensku sa bude vládnuť ‘v duchu Slovenského národného povstania’ a ‘programu obnovy vlády Klementa Gottwalda.’

Nič sa nezmenilo. Stačí si prečítať reakciu bývalého vysokého predstaviteľa KSS, neskôr predsedu Strany demokratickej ľavice Petra Weissu na odovzdanie štátneho vyznamenania trom martýrom Tunegovi, Tesárovi a Púčikovi a vidíme, že komunistická línia štátu z roku 1947 pokračuje aj dnes. Zamŕkavanie existencie prvej Slovenskej republiky a vytýčená línia

štátu Benešom v zmysle komunistov je, žiaľ, aj po vyše tridsiatich rokoch štátnej samostatnosti realitou. Čo si o tom majú myslieť obeť komunizmu?

V súčasnosti je neprehliadnuteľná obrovská podpora politickej strany Progresívne Slovensko. Nie je tajomstvom, že jeho predseda Michal Šimečka robí všetko pre to, aby sa jeho strana dostala k moci. Celostátnym aj mimostátnym zvolávaním demonštrácií proti vláde. Tiež nie je ničím neznámym, že jeho otec pohŕda slovenským národom, ani fakt, že Michalov starý otec prišiel na Slovensko z Česka vyučovať marx-leninizmus. A opäť siahnime po knižke Mary Heimannovej. Na strane 180 píše: „Na výzvu komunistickej strany zažil 21. február (1948) ohromujúcu reakciu: v celej krajine sa konali demonštrácie a organizovali sa zhromaždenia, ktoré vyvrcholili početnou manifestáciou na pražskom Staromestskom námestí, na ktorom predseda vlády Gottwald varoval ochotne počujúci dav, že ‘protiľudový, protidemokratický, protisocialistický blok’ hrozí, že Československo doženie k ‘novému Mnichovu.’ Už 25. februára 1948 prevzali komunisti moc v štáte.

Podobnosť komunistov a progresívcov čisto náhodná? Či s absolútnou dôslednosťou prevzaté spôsoby uchopenia moci a nastolenia vlastnej ideológie? Vtedy komunistickej, dnes progresívno-liberálnej. Obe totalitné.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Z rokovania Výkonnej rady PV ZPKO

Tohto roku sa uskutoční snem organizácie

V Bratislave sa 21. februára 2024 uskutočnilo rokovanie Výkonnej rady PV ZPKO. Schôdzu otvoril a viedol predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda. Privítal členov Výkonnej rady PV ZPKO a poďakoval sa najmä tým, ktorí cestovali vlakom zo vzdialených miest.

Konštatoval, že na poslednej schôdzi výkonnej rady (VR) neboli prijaté žiadne uznesenia o úlohách, bola však dohodnutá realizácia medaily PV ZPKO a podpredsa PV ZPKO Štefan Novák zbral koordináciu účasti našej organizácie na Jáchymovskom pekle.

Ján Litecký Šveda ďalej informoval prítomných o liste z MV SR. Išlo o správu z administratívnej finančnej kontroly k vecnému a finančnému zhodnoteniu príspevku zo štátneho rozpočtu, pričom sa v správe konštatuje, že finančné operácie sú v súlade s rozpočtom a príslušnými zákonmi.

Chýba pamätné miesto

V súvislosti s možnosťou vybudovania pamätného miesta v Leopoldove uviedol, že ÚPN, PV ZPKO, KPVS a OZ Don Titus majú záujem na vybudovaní autentického miesta, v akom zažívali politickí väzni okamihy hrôzy. Povedal,

že justičná správa prišla s návrhom reštaurovať vytipované priestory, ale zástupcovia zmienených organizácií s tým nesúhlasia. Spomenul tiež skúsenosť z Česka, kde tiež bolo úsilie zbúrať v Ostrove – Vykmanove Červenú vežu smrti, napokon ju vyhlásili za národnú kultúrnu pamiatku a bude slúžiť ako pamätné miesto. Niečo podobné by mohlo vzniknúť v Leopoldove.

K otázke o hospodárení odporúčal predseda PV ZPKO organizovať výročné schôdze spolu s pietnou spomienkou.

Správu o hospodárení organizácie poskytla hospodárka PV ZPKO Eva Litecká Švedová. Ukázalo sa, že bez pomoci sponzorov by organizácia skolabovala, keďže aj tie najnevyhnutnejšie výdavky vysoko prekročili pridelenú sumu od Ministerstva vnútra SR. Prítomní sa tiež dohodli na tom, na aký účel majú ísť finančné prostriedky z poukázaných dvoch percent daní - na ochranu ľudských práv.

Pán Tomislav Jurik chce zasponzorovať vydanie knihy svedectiev politických väzňov. Pripravila ju Eva Zelenayová, detaily ohľadom tlače a vydania sa práve riešia. Na požiadavku potreby skompletizovať Svedectvo z roku 2006

reagoval pán Novák. Uviedol, že sa treba skontaktovať s pani Tomíkovou, lebo má zviazané čísla Svedectva. Ak by niečo chýbalo je ochotný to doplniť. Eva Zelenayová poznamenala, že pán Herman prevzal celý archív od pána Malackého, má obsahovať aj čísla Svedectva. Pozostalosť sa zatiaľ nachádza v kancelárii v Pezinku.

Bude snem aj seminár

Ján Litecký Šveda v súvislosti s výrobou medaily PV ZPKO požiadal regionálnych funkcionárov, aby o. i. vytipovali troch-štyroch zaslúžilých členov na udelenie medaily.

Ďalej predseda organizácie oznámil, že v tomto roku sa bude konať snem a je potrebné na výročných schôdzach zvoliť jeho delegátov. Povedal, že sa ukazuje možnosť zorganizovať v tomto roku seminár a požiadal prítomných, aby sa vyjadrili, či zorganizovať snem a seminár v jednom termíne alebo samostatne. Jednoznačne odznelo, že by to mali byť dve samostatné podujatia.

Kvetoslav Gregor poskytol informáciu o plánovanom seminári na Kysuciach. Majú záujem pozvať biskupa Viliama Judáka a odhaliť pamätník obe-

Helena Halková, Ján Košiar, Miroslav Pleceník a Rafael Rafaj počas zasadnutia Výkonnej rady. Foto Eva Zelenayová

Členovia Výkonnej rady PV ZPKO počas rokovania.

Foto Eva Zelenayová

Juraj Vrábel, Eva Hluchová, Štefan Novák a Mária Dvorčáková začínajú rokovať.

Foto Eva Zelenayová

tiam vzbury. Diskutovalo sa aj o programe seminára, ktorý by mal byť dvojdnový. Gregor navrhoval tému podobnú vlnajšiemu, Juraj Vrábel navrhol, aby historici vysvetlili prvú a druhú Slovenskú republiku.

Pána Vrábela zároveň členovia VR splnomocnili, aby správy o našich významnejších akciách doručil KBS. Poskytne mu ich šéfredaktorka Svedectva.

Mária Dvorčáková vyslovila nespokojnosť s riešením postavenia PV ZPKO aj s vybavovaním žiadosti o priznanie postavenia veterána protikomunistického odboja. Ján Litecký Šveda oponoval,

že využívame všetky možné spôsoby, ako sú osobné rokovania v parlamente, na príslušných úradoch a rozosielame listy na zlepšenie súčasného stavu. A aká je odozva, to už nie je v našich rukách.

Rafael Rafaj poznamenal, že ÚPN eviduje okolo 200 nevybavených žiadostí o priznanie postavenia veterána protikomunistického odboja. Uviedol, že kritériá sú tak nastavené, že mnohých žiadateľov diskriminujú, iných zvyhodňujú.

Helena Halková oznámila dátum konania pietnej spomienky na Barbarskú noc v Banskej Bystrici. Uskutoční sa 15.

apríla t. r. o 11.00 hod. Ďalej informovala prítomných, že v Lučenci je nový predseda a je presvedčená, že organizácia zdynamizuje svoju činnosť.

V Nitre končí predsedníčka

Rafael Rafaj konštatoval, že v Nitre nastal problém, kto prevezme vedenie regionálnej organizácie. Požiadaval funkcionárov, aby mysleli na rozširovanie počtu členskej základne. Že nemusia to byť nevyhnutne ľudia, ktorí sa dostali do konfliktu s bývalým režimom, pretože aj dnes sme proti systému, ktorý potláča národný a kresťanský princíp.

Štefan Novák sa ohradil voči tomu, že pétepací sú zahrnutí medzi politických väzňov na jednej úrovni. Že ich veľmi dobre pozná, veď sám bol jeden čas v PTP a s politickými väzňami majú pramálo spoločného. Nehladovali, neboli bití, dobre zarábali a mali víkendové vychádzky.

Po skončení zasadnutia VR položili jej členovia veniec na symbolický hrob na bratislavskom Martinskom cintoríne, do ktorého pochovali popravených politických väzňov Antona Tunegu, Alberta Púčika a Eduarda Tesára. Na tomto hrobe je tiež umiestnená pamätná tabuľa popravených politických väzňov Pavla Kalinaja, Tomáša Chovana a Bernarda Jaška a ďalších politických väzňov, ktorí boli popravení alebo zomreli vo väzení v Bratislave.

Eva Zelenayová

85. výročie prejavu suverenity

Suverenita slovenského národa je slobodná vôľa slovenského národa samostatne rozhodovať o národnom a štátnom osude Slovákov a Slovenska, prostredníctvom jeho reprezentantov. Je to prirodzené právo národa. V dvadsiatom storočí sa prvýkrát prejavilo pri prijatí historickej Deklarácie slovenského národa 30. októbra 1918. Vtedy sa zástupcovia slovenského národa rozhodli, že spoločná cesta s Maďarmi v rámci bývalého Uhorska sa končí a začína sa spolupráca s českým národom v novo konštituovanom Česko-Slovensku. Navyše ústavný zákon o autonómii Slovenskej krajiny z roku 1938 priamo ústavne zakotvoval suverenitu slovenského národa so všetkými jej právnymi a politickými dôsledkami. Treba dodať, že uvedený ústavný zákon novelizoval čs. Ústavnú listinu z roku 1920. Teda popri prirodzenom práve slovenského národa na suverenitu v štátoprávnom rozhodovaní tu bola navyše suverenita slovenského národa zakotvená priamo v česko-slovenskej ústave, ktorá v roku 1938 vypustila i ustanovenie o jednotnom československom národe.

Slovensko – subjekt medzinárodného práva

Pred okrúhlymi 85 rokmi - 14. marca 1939 - zvolení zástupcovia Slovenska vo vtedajšom Slovenskom sneme využili štátoprávne právo vychádzajúce zo suverenity slovenského národa. Bol prijatý zákon o samostatnom Slovenskom štáte, pričom zákon fungoval aj ako dočasná ústava. Takto sa suverenita slovenského národa pretavila do vzniku samostatného Slovenského štátu. Slovenský snem (dovtedy Snem Slovenskej krajiny) sa zmenil na Snem Slovenského štátu a dovtedajšia autonómna vláda Slovenskej krajiny sa pretransformovala do vlády Slovenského štátu. Názov Slovenský štát sa prijatím Ústavy Slovenskej republiky 21. júla 1939 následne zmenil na Slovenská republika. Zo štátoprávneho hľadiska to bol legálny a legitímny postup. Dodajme, že to bol postup výsostne zodpovedný. V ťažkej existenčnej chvíli pre slovenský národ zabránil 14. marec 1939 tvrdej okupácii vtedajšieho územia Slovenska zo strany susedných štátov,

hlavne hortyovského Maďarska. Aktívnou národnou politikou boli odvrátené nedozerné a všestranne devastačné dôsledky, aké by vznikli v prípade národnej pasivity. Slobodný národ nakoniec rozhodol vo veľmi ťažkej medzinárodnej situácii, že si moc berie do svojich rúk. Z objektu dejinného vývoja sa Slováci stali jeho subjektom. Slovensko sa tiež stalo subjektom medzinárodného práva a nositeľom medzinárodnoprávnej subjektivity.

Zakladatelia štátu dosiaľ v nemilosti

Mimochodom a na ilustráciu, prvá Slovenská republika bola medzinárodnoprávne uznaná de jure alebo de facto zo strany štátov (podľa poradia) : Nemecka, Maďarska, Poľska, Svätej stolice, Talianska, Švajčiarska, Španielska, Veľkej Británie, Libérie, Ekvádoru, Kostariky, Japonska, Juhoslávie, Francúzska, Belgicka, Švédska, Bulharska, Rumunska, Sovietskeho zväzu (dokonca de jure), Litvy, Estónska, Lotyšska, Číny, Fínska, Dánska, Chorvátska, Thajska, Barmy. Podľa súčasných renomovaných českých právnych historikov (L. Vojáček, K. Schelle) bola prvá Slovenská republika, citujeme: „Nositeľom všetkých formálnych atribútov vnútornej a medzinárodnoprávnej suverenity.“ V podstate tým len podporili dlhoročné dejinné interpretácie nebohého slovenského historika Milana S. Ďuricu, ktorý nás iba nedávno opustil.

Životné osudy tých, ktorí pripravili a realizovali ideu samostatnej prvej Slovenskej republiky neboli ľahké a u mnohých boli i tragické. Po roku 1945 nemalo z nich sa stalo emigrantami a politickými väzňami. Ich rodiny roky strádali. Z bývalých tvorcov národnej štátnosti a nositeľov národnej suverenity sa stali obeť politickej perzekúcie zo strany novej povojnovej štátnosti a to najmä prostredníctvom nemilosrdnej odvety nastupujúceho komunistického režimu.

Ani po 85 rokoch nemôžeme na ich činy a obeť zabudnúť. Je na nás, aby sme objektívne a neskreslene opisovali a analyzovali dramatické okolnosti a pre Slovensko a Slovákov prelomovú dobu.

Bruno Čanády

Nezabúdame na hrdinov národa

Anton Tunega, Albert Púčik a Eduard Tesár boli traja mladí ľudia, členovia Bielej légie, popravení na výstrahu ďalším mladým vlastencom. Svoje životy položili za ideály samostatného kresťanského Slovenska, čomu sa do cesty postavil komunistický režim a český nacionalizmus. Rodinám dovolili pochovať ich na Martinskom cintoríne v Bratislave, ale na hroboch sa nesmeli objaviť ich mená. Členovia PV ZPKO si uctili pamiatku martýrov a na ich symbolický hrob položili veniec.

Na snímke zľava Ján Košiar, vpravo Juraj Vrábel, za ním Kvetoslav Gregor. (zl)

Pri hrobe martýrov.

Foto Eva Zelenayová

Účastníci pietnej spomienky v Bijacovciach.

Foto archív

Ked' popravovali veriacich

Regionálna organizácia PV ZPKO v Prešove zorganizovala 19. februára 2024 pietnu spomienku na Pavla Kalinaja v jeho rodisku v Bijacovciach za účasti podpredsedu PV ZPKO Štefana Nováka. Na pietnom akte sa prítomným prihovorila predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková.

„Spolu so žiakmi miestnej strednej odbornej školy, starostom obce a mnohými ďalšími sme sa zamysleli nad nezmyselnou krutosťou tohto režimu, na ktorú doplatilo mnoho nevinných ľudí svojím životom alebo ujmu na fyzickom či duševnom zdraví. Nič však nie je silnejšie ako láska a pravda, ktorá vždy zvíťazí nad ľžou a nenávisťou,“ napísala pre Svedectvo Mgr. Eva Vasilková.

Pavol Kalinaj sa narodil 14. júla 1915 v Bijacovciach. V roku 1937 narukoval na vojenskú prezenčnú službu do

Opavy. Dvakrát bol ranený v bojoch a v roku 1940 sa zamestnal ako čatár na Hlavnom veliteľstve polície v Bratislave. Odtiaľ ho prepustili ako nespoľahlivého v roku 1942 kvôli odôvodnenému podozreniu z ukrývania židovského obyvateľstva.

Neskôr pracoval v kancelárii Miestneho veliteľstva Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave, kde sa stretol s Bernardom Jaškom a pomáhal získavať informácie o perzekúcii Cirkvi. Za túto činnosť bol 17. februára 1951 o 4:55 ráno spolu s Bernardom Jaškom popravený na nádvorí súdneho väzenia v Bratislave.

Kalinaj i Jašek boli zatknutí a súdení vo vykonštruovanom súdnom procese, neľudsky týraní a mučení. V zachovanej lekárskej správe P. Kalinaja sa konštatuje, že päť dní po zatknutí mal

polámané rebrá, obojstranný zápal obličiek a zápal pľúc. Z mučenia trpel nervovým ochorením. Na popraviske ho vyniesli dobitého a bezvládneho. Prečo? Prečo sa komunistický režim tak kruto správal k veriacim, ktorí sa postavili na ochranu svojich kňazov? Sadistickými metódami potreboval zmeniť hodnotové vybavenie ľudí. Vtedy zatváral a popravoval, v súčasnosti mocichtiví útočia sofistikovanejšie. Presadzovaním amorálnych ideológií.

Obaja boli 30. novembra 1990 rehabilitovaní rozsudkom Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne a 16. júna 2004 im prezident republiky udelil Rad Ľudovíta Štúra III. triedy in memoriam.

V roku 2012 vznikol o Pavlovi Kalinajovi a jeho kolegovi Bernardovi Jaškovi dokumentárny film 22 hláv.

(zl)

Pripomienka pokánia

V bratislavskom ústredí našej organizácie sme si pripomenuli Popolcovú stredú, prvý deň pôstneho obdobia. Pôstne obdobia nám každoročne pripomína štyridsať dní, ktoré Pán Ježiš strávil v pôste na púšti pred svojim umučením. Veriaci sú poznačení takýmto popolom na čelo slovami: „Pamätaj, že si prach a na prach sa obrátiš.“ (Gn 3, 19) Popolcová streda predstavuje pripomienku vlastnej konečnosti a cieľa či smerovania vlastného života, vyznačuje sa pokáním.

Na snímke duchovný PV ZPKO Ján Košíar pri poznačovaní popolom našu sympatizantku Máriu Sýkorovú. (ez)

Foto Eva Zelenayová

Omladzovanie v Banskej Bystrici

Výročná členská schôdza Regionálnej organizácie PV ZPKO v Banskej Bystrici sa konala 26. februára 2024 v netradičných priestoroch – na farskom úrade. Jej súčasťou bola účasť na sv. omši po skončení schôdze. Celebroval ju dekan farnosti ThDr. Gabriel Brendza, PhD. Koncelebrantom bol duchovný organizácie ThDr. Ján Košiar. Poďakoval sa za prijatie na pôde farnosti a zdôraznil, že obeť komunizmu boli najmä veriaci ľudia.

Schôdzu otvorila a viedla predsedníčka RO PV ZPKO Helena Halková. Privítala hostí, odovzdala odznaky organizácie novým členom a minútu ticha si prítomní uctili pamiatku zosnulých členov organizácie. Rokovanie pozdravil predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda a schôdza pokračovala pracovným programom.

Helena Halková odprezentovala správu o činnosti, pričom zdôraznila, že sa podarilo vyriešiť vleký problém s pobočkou v Lučenci. Jej vedením bol poverený Ing. Ivan Kliment. Členovia regionálnej organizácie sa počas roka zúčastnili na pietnych spomienkach v Likavke, Leopoldove, pri pamätníku PTP v Banskej Bystrici, v Žiline, na cintoríne Vrakúňa v Bratislave. Zúčastnili sa seminára v Čadci a nezabudli ani na hrob zosnulého Jozefa Karvaša.

So správou o hospodárení oboznámila členskú základňu hospodárka Anna Benčatová.

Prítomní súhlasili s návrhom, aby medailu PV ZPKO získal zaslúžilý člen organizácie Ing. Július Homola. Ďalej zvolili delegátov na snem a schôdza pokračovala diskusiou.

Nepochybne s najemotivnejším príspevkom vystúpila najmladšia dcéra politického väzňa Ladislava Babalu pani Mária Helexová. Poukázala na dôsledky väzenia na zdravie týraných politických väzňov, ale aj na ich potomkov. Mnohí sa narodili telesne postihnutí a trpia celý život. Ona sama pracuje s deťmi postihnutými autizmom. Vyzvala, aby sa národ

Výročná schôdza sa konala netradične v priestoroch farského úradu.

Foto Eva Zelenayová

spojil, aby sa neopakovali také hrôzy, ako zažívali naši predkovia po vojne. Zdôraznila, že sme národ veriacich ľudí, že musíme prijať dejiny také aké sú a nesmieme pripustiť, aby nás politici obrali o Boha. Generácia politických väzňov prežila poniženie, obmedzili im schopnosti života, lámali ich, ale nezlomili, pripomenula. Priznala sa, že ju trápi to večné zastieranie pravdy a najmä, že nevieme odpustiť. Nevzdáva sa a svetielko nádeje vidí aj v organizácii politických väzňov.

Ing. Marek Murajda konštatoval, že mladí ľudia nevedia, ako sa tu žilo. Jeho otec mal dve vysoké školy a dvadsať rokov mohol robiť iba v kafilerii. Jeho starý otec sa dostal do väzenia, lebo nevládal plniť kontingent. Zdôraznil, že režim sa veľmi usiloval zlikvidovať Cirkev. Aj preto si zaumienil, že získa mladých ľudí za členov organizácie, aby spoznali svedkov doby.

Výročná schôdza v Banskej Bystrici vyznela ako malý seminár. Odhodlanie členov organizácie byť svedkami doby je veľkou nádejou pre zachovanie dôstojného života našej spoločnosti.

Anna Hromjáková

O čom sa diskutovalo v Nitre

Členovia nitrianskej regionálnej pobočky sú mimoriadne aktívni. Okrem akcií sa stretávajú každý piatok v kancelárii, ktorá má však skôr atmosféru klubu, kde spomínajú, debatujú a aj hodnotia súčasné smerovanie Slovenska. Je to prirodzené, pretože tak ako všetci politickí väzni, ktorí zažili obe strany mince éry totalitného režimu, majú najbohatšiu empirickú skúsenosť.

Do nitrianskej pobočky som však zavítal z iného dôvodu. Priznám sa, akosi sme si v Bratislave zvykli, že Betka Loudová, predsedníčka RO PV ZPKO v Nitre, riadi organizáciu i jej členov skvelo, aj bez nášho angažovania. Čas sa nedá zastaviť, a to sa týka aj veku a zdravia našich členov. Súc by chceli mnohí ďalej udržiavať svedectvo na historickú pa-

Stretnutie s podpredsedom PV ZPKO Rafaelom Rafajom v Nitre malo pracovný charakter.

Foto archív

mäť a pamiatku tých, čo sa obetovali. No príde čas, keď žezlo musia odovzdať, aby svedectvo boja za slobodu a demokraciu proti akejkoľvek totalite a ideológii postupne sa opäť vtierajúcej do vnútra spoločnosti, žilo ďalej a varovalo najmä mladšie generácie.

A nejde len o ideológiu marx-leninizmu a „svetlé zajtrajšky“ komunistov. Dnes najmä na mladú generáciu útočia viaceré podobné zvrátené ideológie ponúkajúce „progressívnu budúcnosť“. Žiaľ, aj s generačnou nevráznosťou.

To, že múdrosť sa nedá naučiť, ale len a len prežiť a pochopiť, sa ozvalo aj v našej družnej a vecnej diskusii. „Sú tri ideológie, ktoré majú spoločné totalitné jadro – nacizmus, komunizmus a liberalizmus,“ povedal zrelý osemdesiatnik. A dôkaz? Opäť priamo z Nitry. Tá posledná ideológia zašla už tak ďaleko, že keď naši členovia chceli 17. novembra, tak ako každý rok doteraz, položiť veniec k pamätníku obetí komunizmu v parku pred MÚ, zažili deň ako z éry temna. Zastavila ich polícia s odôvodnením, že ide o „neohlásenú akciu“. Zjavne bol niekto zbytočne angažovaný alebo je to už dôsledok progressívneho vedenia v meste. Vedenie organizácie sa bude tomuto incidentu venovať, pretože z emotívnej debaty bolo zrejme, že viacerí naši členovia utrpeli pritom psychickú traumu, čo sa prejavilo aj s odstupom času.

Rafael Rafaj
podpredseda PV ZPKO

Ide marec...

... poberaj sa starec. Takto videli tretí mesiac v roku naši predkovia, takto a podobne – „marec, poberaj sa starec v tanec“ – zapísal marec a zachoval pre nás Adolf Peter Záturcký. Tohto roku, žiaľ, odišlo mnoho našich ľudí do večnosti už skôr, z verejne známych Ján Semaňák, Milan S. Ďurica i Zbyšek Šustek.

A tak sa pozrime na marec, ako na mesiac, v ktorom sa udialo mnoho historických udalostí.

Konkrétne štrnásteho marca. V ten deň... V roku 1074 v bitke pri Modorode (dnešné Maďarsko) porazilo vojsko Nitranov Gejzu a Ladislava vojsko uhorského kráľa Šalamúna. Na základe tohto víťazstva pod nitrianskym strieborným dvojramenným krížom na červenom pozadí, pripojili definitívne Zadunajsko k Nitrave. Uhorským kráľom sa stal Gejza a po ňom sv. Ladislav.

V roku 1777 na žiadosť Márie Terézie určil pápež Pius VI. 14. marec za deň osláv sv. Cyrila a Metoda. Po sťažnostiach viacerých vplyvných cirkevných hodnostárov na čele s biskupom Štefanom Moysesom, ktorí namietali, že vzhľadom na chladné počasie polovička marca nie je vhodná na organizovanie púte, pápež Pius IX. v roku 1863 preložil oslavy na 5. júl.

V roku 1850 v Banskej Štiavnici vyšlo prvé číslo časopisu Cyrill a Method, v ktorom sa Ján Palárik usiloval o zblíženie evanjelikov a katolíkov.

V roku 1879 sa narodil židovský nemecko-americký fyzik Albert Einstein.

V roku 1883 zomrel nemecký filozof Karl Marx, autor diela Kapitál.

V roku 1913 sa narodil v Plevníku-Drienovom spisovateľ Dominik Tatarka.

V roku 1934 sa narodil americký kozmonaut pochádzajúci z rodiny vysťahovalcov z Kysúc Eugene Andrew Cernan.

V roku 1953 zomrel český komunista Klement Gottwald, prvý robotnícky komunistický prezident ČSR (1948-1953).

V roku 1968 sa Bratislava de jure stala hlavným mestom Slovenskej republiky, ktorá bola súčasťou čs. federácie.

A tak ďalej...

Vznikol Slovenský štát

Ako vieme, v ten deň v roku 1939 „po informácii Jozefa Tisa o jeho rozhovoroch v nemeckom Berlíne, slovenský snem, zvolaný na mimoriadne zasadnutie česko-slovenským prezidentom Emilom Háchom, prijal demisiu vlády Karola Sidora a odhlasoval vznik samostatného Slovenského štátu“ (citát zo spravodajského serveru TASR). Je historickým faktom, že sa to stalo v tej istej sále bývalého Župného domu, v ktorej 1. septembra 1992 o 22:26 hodine prijala Slovenská národná rada počtom 114 hlasov zo 150 možných doteraz platnú Ústavu Slovenskej republiky.

Čo s týmto dňom? Čítal som kdesi názor blogera s filo-

zoficko-historickým pozadím, že mal by to byť pamätný deň (nie však štátny sviatok), pretože po storočiach išlo o vznik prvej slovenskej štátnosti. Stalo sa tak pod zahraničným nátlakom – kedy sa však malý národ môže správať a správa úplne nezávisle? Vtedajší „Slovenský štát“ (tak sa oficiálne nazýval až do prijatia Ústavy 21. júla 1939, odvtedy išlo o „Slovenskú republiku“), vznikol však zákonným spôsobom, na pôde parlamentu (Tiso odmietol deň predtým vyhlásiť štát z Berlína rozhlasom), a to bez ohľadu na to, ako sa v ten deň vyhlásený štát v ďalšom období – zasa len a len pod vplyvom vývoja vo svete – „vyvinul“.

Isteže, už vidím námietky a výhrady, ten štát bol taký, hentaký. Žiaľ, ten štát dopustil, že od 25. marca do 20. októbra 1942 bolo násilne vyvezených do nacistických táborov 57 628 Židov, „z ktorých prežilo len niekoľko sto osôb. Za každého deportovaného navyše SR zaplatila 500 ríšskych mariek. Snaha Nemecka o obnovenie deportácií na jar roku 1943 už nebola úspešná. Nová vlna transportov tak začala až po okupácii Slovenska nacistickým Nemeckom. V jedenástich transportoch od 30. septembra 1944 do marca 1945 vyviezli nacisti okolo 13 500 Židov, približne 1000 ich bolo zavraždených priamo na území Slovenska. Najmä vďaka obetavej pomoci civilného obyvateľstva prežilo zimu 1944/45 okolo 10 000 slovenských Židov“ (citát z webstránky Múzea SNP).

Štát zachránil národ

Je však aj mnoho iných vyjadrení o období rokov 1939 – 1945. V Hospodárskych novinách zo 16. - 18. marca 2007 Peter Mičko napísal: „Prax ukázala, že Slovenská republika dokázala realizovať pomerne úspešnú hospodársku politiku“. Výsledkom bolo, že po skončení vojny sa zvýšil podiel Slovenska na národnom dôchodku Česko-Slovenska z 15 percent pred vojnou na viac ako 19 percent.

Eugen Löbl (1907-1987), politik a ekonóm židovského pôvodu, ktorý v emigrácii po tom, ako ho v procese so „sionistami“ odsúdili na doživotie, hodnotil veci takto: „Fakt, že na čele Slovenského štátu stal kňaz, treba vidieť ako kontinuitu slovenských dejín; ako snahu zabrániť, aby nacistické pohanstvo uchvátilo slovenský národ; a v danej politickej konfigurácii aj ako snahu zabrániť národnej genocíde. Z hlbokého historického odstupu (text vyšiel v čísle 3 Horizontu v roku 1980, ktorý v zahraničí vydával Imrich Kružliak) hlásime sa k ideálom, ktoré stáli pri kolíske Slovenského štátu, a to jediného štátu v tomto dejinnom období, ktorý spájal svoju štátnosť s ideálmi kresťanstva. Musíme otvorene povedať, že Slovenský štát zachránil slovenský národ pred rozdelením a pred maďarskou okupáciou. Slovenský národ a jeho zodpovední politici priviedli Slovenský štát k obdivuhodným úspechom. Bol to šikovný spôsob, ako vedeli využiť situáciu pre seba. Bolo malým zázrakom, čo vedeli Slováci v tomto mocenskom Hitlerovom ohrození vyťažiť pre seba. Dokázali tým svoju vyspelosť. To treba uznať a nemožno paušálne zatracovať všetko, čo sa za vojny v Slovenskej republike robilo. Bolo by to preberanie komunistických a čechoslováckych kritérií a popieranie objektívneho zhodnotenia doby“.

Marián Tkáč

Gréckokatolícke dedičstvo

Pokračovanie z 1. strany

Áno, Gréckokatolícka cirkev spája svoj pôvod s misiou sv. Cyrila a Metóda na Veľkú Moravu v roku 863. Naši svätí vierozvestovia priniesli na naše územie katolícku vieru vo východnom byzantskom obrade. Misia solúnskych bratov na Veľkej Morave netrvala dlho. Závisťou a mocenskými vplyvmi, aj zo strany Cirkvi, bola paralyzovaná, ba až úplne zlikvidovaná. Po smrti arcibiskupa Metoda boli jeho žiaci na čele s arcibiskupom Gorazdom z Veľkej Moravy vyhnaní a ich veľké misijné dielo sa ocitlo v troskách. Ale Boh negatívne situácie vie obrátiť aj na dobro, čoho dôkazom je rozšírenie cyrilo-metodského dedičstva na Balkáne. Ba sú indície, že niektorí učenici sv. Cyrila a Metoda sa aspoň na čas uchýlili aj v Poľsku.

Čo sa týka východného rozkolu, ktorý sa datuje rokom 1054, táto schizma mala dlhý časový úsek. V jednotlivých miestnych cirkvách prechádzala pomalým tempom. Čo sa týka nášho územia, erudovaný vedecký pracovník jezuita Michal Fedor tvrdil, že na Slovensku máme dve línie gréckokatolíkov. Jedni prešli cez Úniu, ale druhí, a konkrétne myslel na územie Spiša, si Východná katolícka cirkev zachovala kontinuitu a jej veriaci sa nikdy nestali pravoslávni. Dokumentuje to viacerými dôkazmi. Asi najsilnejší je ten, že katolícky spišský prepošt mal jurisdikciu aj nad veriacimi graeci ritus, teda východnými katolíckymi, dnes povieme gréckokatolíckymi.

● Čím si prechádzali veriaci východného obradu na Slovensku v období do vzniku Česko-Slovenska?

V roku 2018 si Prešovská archieparchia pripomenula a oslávila dvesté výročie od svojho erigovania bulou Relata semper, keď bola vyčlenená z pôvodnej Mukačevskej eparchie. Dovtedy gréckokatolíci Slovenska či dokonca Česko-Slovenska, patrili pod mukačevského biskupa. Keďže išlo o rozsiahle územie, bolo potrebné, aby gréckokatolíci na Slovensku mali svojho biskupa na svojom území v blízkosti svojich kňazov i veriacich. Najprv cisár a potom aj Rím rozhodli o vyčlenení územia väčšej časti Slovenska novej Prešovskej eparchii. Treba spomenúť aj dôležitú udalosť - Užhorodskú úniu, ktorá sa uskutočnila 24. apríla 1646 na zámku Drugetovcov v Užhorode. Zúčastnil sa jej jágerský rímskokatolícky biskup Juraj Jakušič a 63 pravoslávnych kňazov. Tí sa so svojimi veriacimi vrátili do jednoty s katolíckou cirkvou.

● Podľa schematizmu z roku 1948 mala Gréckokatolícka cirkev v ČSR 345 duchovných, 242 systematizovaných farských úradov, 11 kaplánových miest, 241 farských chrámov, 171 filiálnych chrámov, 49 kaplniek a vyše 305 600 veriacich. No 28. apríla 1950 sa všetko zmenilo. Gréckokatolícka cirkev prestala existovať zásahom komunistickej moci. Čo bolo potom, ako postupoval režim voči kňazom a veriacim gréckokatolíckym?

Gréckokatolícka cirkev 28. apríla 1950 tzv. Prešovským soborom stratila svoju právnu legitimitu. Cirkev však nezanikla, no pod tlakom Moskvy ju komunistická strana zakázala. Nemohla verejne účinkovať, jej dvaja biskupi Pavol Peter Gojdič OSBM a Dr. Vasil Hopko boli uväznení a tiež mnohí kňazi. Ostatných kňazov deportovali aj s celými rodinami do Česka, najmä do Sudet na manuálne práce. Veriaci zostali ako ovce bez pastiera. Všetok majetok bol Gréckokatolíckej cirkvi, najmä chrámy, farské budovy a ostatný majetok násilne odobratý a odovzdaný Pravoslávnej cirkvi. Veriaci sa rozdelili do troch skupín. Najväčšia časť gréckokatolíckych veriacich odišla k rímskokatolíckom. Ibaže mali nemalé problémy, lebo komunistická moc zakazovala rímskokatolíckym kňazom gréckokatolíkov krstiť, sobášiť a dokonca aj pochovávať. Ale vždy sa našli odvážni rímskokatolícki kňazi, ktorí krstili a vysluhovali aj ostatné sviatosti. Nerobili zápisy do matrik alebo ich robili neúplné, aby pri kontrolách cirkevných tajomníkov sami nemali problémy. Druhá časť veriacich zostala v svojich cerkvách, kde už začali pôsobiť pravoslávni kňazi. Od veriacich sa nežiadalo, aby prestúpili do Pravoslávnej cirkvi a mnohí kňazi sa im aj prispôbovali tým, že pri sv. liturgiách spomínali dokonca aj Svätého Otca. Napokon tretia skupina našich veriacich neprešla ani k rímskokatolíckom, ani k pravoslávny. Spolu sa modlili pri krížoch, na cintorínoch a po jednotlivých domoch. Dokonca sami si pochovávali svojich zosnulých. A čo sa týka kňazov, viacerí udržiavali kontakty so svojimi veriacimi a z času na čas v noci tajne prichádzali z Česka na východ Slovenska do svojich bývalých farností. Spovedali, krstili a slávil sv. liturgie v skrytosti a iba v overených, spoľahlivých rodinách. Teda Gréckokatolícka cirkev žila ďalej v ilegalite.

● Poznali ste osobne niektoré rodiny kňazov, ktoré sa vzopreli štátnej politike? Čo sa s nimi stalo?

Ako malý chlapec som dostal od rodičov kusé informácie. Otec ma naučil niektoré modlitby v staroslovenčine, napr. Otčenáš a Bohorodice Divo. V pamäti mi utkvel zaujímavý obraz. Otec nepodpísal vstup do JRD, preto musel odísť za prácou do Prahy a na iné miesta v Česku. Mesačne tajne prichádzal v noci domov na tri dni, aby priniesol mame zarobené peniaze. Obyčajne sa zdržiaval v lese, kde pripravoval drevo na zimu alebo v dome, ale tak, aby ho čím menej ľudí videlo. Mama vždy v deň odchodu otca mala na posteli dva otvorené kufre, do ktorých mu pripravovala proviant. Pre mňa bolo zaujímavé, že prichádzali aj susedky a tiež prinášali slaninu, klobásu a iné potraviny, ktoré ukladali do jedného kufra. Pre mňa bolo čudné, prečo susedky prinášajú veci iba do jedného kufra a mama zasa balí do oboch. Vysvetlila mi, že otec cestou do Prahy pôjde cez Bratislavu a jeden kufr zanesie nášmu bývalému kňazovi Mons. Alexejovi Toron-

Vladyka Ján Babjak

Foto archív

skému. Neskôr, pri písaní knihy *Zostali verní*, som sa spoznal s mnohými gréckokatolíckymi kňazskými rodinami. Spolu som napísal osem kníh a zachytil som v nich 246 osudov kňazov a ich rodín.

● **Narodili ste sa v roku 1953, vysvätený za kňaza ste boli v roku 1978, ako ste vnímali vtedajší režim?**

Bol som vychovávaný v Rímskokatolíckej cirkvi, od malička som tam miništroval. V našom chráme, v mojom rodisku Hažíne nad Cirochou, nikdy nebol pravoslávny kňaz a rímskokatolíci chodili iba každú piatu nedeľu. Chodil som do chrámu v Humennom. Až od deviateho ročníka základnej školy som začal praktizovať východný obrad, keď sa vrátili gréckokatolícki kňazi. Začal som miništrovať v cerkvi a bol som vedený gréckokatolíckym duchovným otcom Michalom Šutajom. On ma usmernil na gymnázium, hoci som mal v úmysle ísť do Sniny na Strednú strojnícku školu.

● **V roku 1968 bola Gréckokatolícka cirkev oficiálne obnovená. No proticirkevný ateistický režim pokračoval až do roku 1989. Predsa, aké zmeny nastali pre vašu Cirkev?**

Nebolo to jednoduché obdobie. Komunisti povolili existenciu Gréckokatolíckej cirkvi počas tzv. Pražskej jari, ale po príchode spojeneckých vojsk Varšavskej zmluvy 21. augusta 1968 nastal znova tvrdý režim. Našu Cirkev síce komunistický režim znova nezrušil, ale ju veľmi okliesnil a ordinárovi i kňazom znepríjemňoval ich činnosť. V mnohých chrámoch úmyselne presadzoval spoločné užívanie s pravoslávnyimi, čo spôsobovalo mnohé napätia medzi veriacimi i kňazmi obidvoch cirkví. Keď sa predĺžili obrady niektorej cirkvi, nespokojní veriaci tej druhej stáli pri cerkvi a častovali vychádzajúcich nepeknyimi slovami. Gréckokatolíci i pravoslávni majú rovnaké východné obrady, sú dlhé, takže sa nedalo klásť za vinu ktorejkoľvek z nich, že sa obrady predĺžili, najmä počas veľkých sviatkov.

● **Politické zásahy voči cirkvi jestvovali od nepamäti. V akej kondícii je v súčasnosti Gréckokatolícka cirkev na Slovensku?**

Konečne máme náboženskú slobodu, ale to nie je žiadna výhra. Prečo? Lebo sa objavili iné problémy a nebezpečenstvá pre Cirkev - liberalizmus, konzumizmus a dokonca hedonizmus. Sú to veľké lákadlá najmä pre mladých ľudí. Človek má telo a dušu. Máme sa starať o oboje, no to telesné, žiaľ, u mnohých ľudí celkom dominuje. Chcú využiť všetko pre pozemské dobro. Peniaze a majetky sú pre nich jediná meta. Mať čím viac materiálnych vecí, čím viac si užiť telesných rozkoší, čím lepšie jesť a piť, cestovať po celom svete, to je zmysel mnohých ľudí. Lenže myslieť iba na pozemské veci a duchovné odsunúť úplne mimo, je veľké nebezpečenstvo. Veď to pozemské je také krátke a rýchlo pominajúce. Kým to duchovné je trvalé, večné, ibaže na to mnohí vôbec nemyslia. Musím zdôrazniť, že v celej spoločnosti sa hodnoty veľmi zmenili a ocitáme sa kdesi na morálnom dne, pretože to nemorálne sa ukazuje ako norma... Som však veľmi vďačný Pánu Bohu za veľa vecí, najmä za dve mariánske pútnické miesta Litmanovú a Ľutinu. Tiež za štyri centrá pre mládež, rodiny, Rómov a pre stredoškolskú a vysokoškolskú mládež. To sú skutočné Božie dary a milosti pre našu Cirkev.

● **Blížia sa sviatky Veľkej noci. Ich posolstvo je pre všetkých kresťanov rovnaké. Dokážeme ho vnímať v tomto čase ohlušujúceho liberalizmu? Neohrozuje progresívny liberalizmus dôstojnosť človeka podobne ako komunizmus?**

Ako dnes ľudia chápu Veľkú noc – Paschu? Žiaľ, mnohí jej už dávno dali iný význam, opovážim sa povedať, že až hedonistický. Jesť a piť, užívať si voľné dni kdesi na chatách či v cudzine. Ale Veľká noc - Pascha je sviatok Kristovho víťazstva nad hriechom, nad smrťou a nad diablom. Toto máme oslavovať a ďakovať nášmu Vykupiteľovi, že nás tak nekonečne miluje a že nás chce spasiť. Že nám ponúka nielen pár rokov pozemského života, ale že nám ponúka večnosť, šťastnú a radostnú. Všetkých chcem zo srdca pozdraviť najradostnejším pozdravom: Christos voskrese! Voistinu voskrese! Kristus slávne vstal z mŕtvych! Skutočne vstal!

Eva Zelenayová

Pohreb profesora Ďuricu – pár dojmov

Posledná rozlúčka s profesorom M. S. Ďuricom pritiahla pomerne veľký počet ľudí. Jej prvá časť, zádušná sv. omša, sa konala v saleziánskom kostole na Miletičovej ulici. Viedol ju arcibiskup Stanislav Zvolenský a provinciál saleziánov don Peter Timko. Prítomných bolo asi 40 kňazov a tiež nitriansky biskup Viliam Judák. Z predstaviteľov štátu, VÚC, samosprávy, akademickej a vedeckej obce neprišiel nik.

Už úradná tlačová správa saleziánov (resp. TK KBS) o úmrtí obišla podstatu profesorovho životného diela. Aj počas obradov, či už zo strany predsedajúceho arcibiskupa Zvolenského alebo provinciála Timku bolo cítiť, že si dávajú veľký pozor, aby nespomenuli názov niektorého z diel, ktoré sú červeným súknom pre médiá.

Provinciál Timko v homílii nepriamo priznal, že o Ďuricovi – a generácii saleziánov do roku 1950 – toho veľa nevie a informácie si musel naštudovať. Vyzdvihoval ho len v rovine verného a pracovitého syna saleziánskej rehole. Keď spomenul jeho vedecké dielo, skončil pri dizertačnej práci o Turínskom plátne (1956) a iba mimochodom spomenul, že bol aj historikom. Úradná správa SDB o pohrebe zmenila z desiatok jeho kníh iba brožúru o dejinách charizmy dona Boska... Pritom drvivá väčšina ľudí poznala Ďuricu práve ako historika (slovenských dejín), ako kňaza ho vnímala menej. A ešte menej ako saleziána.

Zdá sa, že po 30 rokoch „demokracie“ a Slovenskej republiky sa nesmie ani na cirkevnej pôde spomenúť, že Ďurica patril medzi špičku historickej vedy; že jeho kalendárium dejín Slovenska vyšlo už v šiestich vydaniach, pričom sa predalo viac než stotisíc kusov. Akoby bolo zakázané zmieniť sa, že práve on je autorom najfundovanejšieho životopisu dr. Jozefa Tisu. Jemu venoval aj svoju poslednú štúdiu, a to do zborníka z konferencie v Nitre (2017).

Zaujímavý pre NAKA, nezaujímavý pre médiá

Ďurica bol prvým historikom, ktorého po roku 1989 navštívila novodobá Štátna bezpečnosť – NAKA. Stalo sa tak už na tretí deň po jej vzniku, 3. februára 2017, keď ho chcela vyšetrovať za historické kalendáre s fotografiami starými 80 rokov.

Prečo sa však na pohrebe nemohlo spomenúť aj to, že práve Ďurica bol držiteľom najvyššieho talianskeho štátneho vyznamenania? Koľkí zo slovenských saleziánov, kňazov, alebo celkovo občanov dostali takúto poctu?

O podstatných zásluhách na vedeckom poli sa nezmienil ani prítomný arcibiskup Zvolenský. Druhý (a posledný) z prítomných biskupov V. Judák z Nity, hoci je sám historikom, profesorove dielo dobre pozná a boli aj kolegami na bohosloveckej fakulte, slovo nedostal. Provinciál Timko takisto nevyhovel žiadosti o vystúpenie historika Jozefa Rydla, ktorý s Ďuricom spolupracoval viac ako polstoročie.

Nie dobrou vizitkou vedenia Cirkvi bolo aj to, že na rozlúčke s touto osobnosťou európskeho formátu neboli zástupcovia médií (Lumen, Lux, KN a pod.). Kamerový záznam bol zverejnený len vďaka katolíckemu aktivistovi Antonovi Čulenovi. Apropos, keď spomínam Katolícke noviny, ich najnovšie vydanie (č. 6/2024) venovalo profesorovi presne štyri vety – že zomrel a bol pochova-

Rozlúčka na Vrakunskom cintoríne. Foto Eva Zelenayová

ný... No keď mal nedávno pohreb známy propagátor vakcinácie a dlhoročný spolupracovník dr. Fauciho prof. Krčméry, priamy prenos prenášali televízie a veľký priestor dostal i v KN. Z biskupov, až na dvoch, prišli všetci a reči nebrali konca-kraja...

Druhá časť rozlúčky

Uloženie ostatkov do saleziánskej hrobky na cintoríne Vrakuňa sprevádzalo ešte väčšie prevkapanie. Už pri vchode do cintorína stálo päť policajných áut a viacero policajtov v civile, tzv. tajných. Staršej generácii to nepochybne pripomenulo rozlúčkové obrady s politicky nepohodlnými osobami pred rokom 1989, ktoré sa nikdy nezaobišli bez prítomnosti ŠtB. Okrem toho, na každom strome v tesnej blízkosti hrobky viselo varovanie SDB o zákaze akejkoľvek „ideologickej a politickej propagácie“...

Pritom na cintoríne bolo oveľa menej návštevníkov než na sv. omši. Neboli tu už ani biskupi. Ako prvý, v mene dekana RKCMBF v Bratislave prof. Jančoviča krátko prehovoril Doc. Tibor Reimer. Nasledoval príhovor historičky prof. Emilie Hrabovec, ktorá patrila do okruhu najbližších spolupracovníkov zosnulého profesora. Vo svojom brilantnom prejave – ktorý bol bezpochyby najsvetlejšou časťou obradov 29. januára – vyzdvihla podstatu Ďuricových zásluh. Po desaťročiach ponížovania a deformácií slovenského historického vedomia konečne zaviedol „historický naratív, ktorý nie je odvodeninou cudzích naratívov, ale vlastným slovenským pohľadom na dejiny. Národ ho za to miloval, protivníci nenávideli“, dodala. Osobitne tiež vyzdvihla aj „jeho“ generáciu z 20. rokov, ktorá bola pevne ukotvená v národnom i kresťanskom povedomí. Práve preto najviac trpela, najviac zaplňovala väznicu komunistického Česko-Slovenska, no zároveň sa najviac angažovala v budovaní exilu. Spomenula tiež dôležitú informáciu, podľa ktorej bol na profesora ešte v 60. rokoch spáchaný neúspešný atentát pripravený českými príslušníkmi ŠtB, havária, v dôsledku ktorého stratil sluch.

Potom moderátor, sekretár SDB Jozef Skala prečítal kondolenciu, ktorú poslal košický arcibiskup B. Bober. Profesora označil za „mimoriadne vzácneho saleziánskeho kňaza a historika“, ktorý s „neúnavnou angažovanosťou“, skúmal slovenské dejiny, pričom si „netrúfa hodnotiť jeho celoživotné dielo“. **Martin Lacko**

Kto, komu a čo odporúča?

Bol som zakladajúcim členom KDH. Konceptia v otázke získania slovenskej štátnosti bola pre mňa podstatná. Už v roku 1990 som stál na čele Slovenskej vedecko-technickej spoločnosti, ktorá dokázala zrušiť federálny orgán a rozdeliť aj spoločný majetok. Všetko príkladnou demokratickou cestou a zachovaním ďalšej výbornej spolupráce s českou organizáciou. To všetko ešte pred zánikom federácie. Konceptia, ktorú presadzovalo vedenie v KDH v otázke získania vlastnej štátnosti bola pre mňa neprijateľná, a preto som členstvo v KDH ukončil. Bola to vlastne konceptia pokračovania federácie, t.j. nesamostatnosti. Očakávaná, že KDH bude pronárodnou a kresťansko-demokratickou stranou sa doteraz nespĺnili.

Nebol som vôbec prekvapený, keď po nedávnom rokovaní vedenie KDH vydalo stanovisko, v ktorom odporúča, aby ich členovia volili za prezidenta pána Ivana Korčoka, stúpenca ideológie, ktorú presadzuje strana PS. Chcem príslušníkom slovenského národa a obyvateľom Slovenskej republiky pripomenúť, že na čele štátu má stáť človek, ktorý niečo významné pre štát vykonal. Čo významné pre náš štát však pán Korčok vykonal?

Od koho vlastne odporúčanie pre pána Korčoka pochádza? Je to len názor vedenia KDH alebo to má širšie súvislosti? Hnutie, ktoré vo Federálnom parlamente nehlasovalo za náš slobodný štát, v Slovenskej národnej rade nehlasovalo za zvrchovanosť vlastného národa a odmietlo hlasovať za Ústavu vlastného štátu,

si dovoľuje národu a obyvateľom Slovenska niečo odporúčať? Nehanbíte sa sedieť vo funkciách štátu, ktorý ste nechceli a brať platy z daní tých čo štát chceli? Komu to vlastne odporúčate ako má voliť? Posledné sčítanie obyvateľstva jasne ukázalo, že 69,7 percenta sa hlási ku kresťanstvu. Vami preferované Progressívne Slovensko nie je založené na kresťanských hodnotách. Potraty, ideológia LGBTI sú protikresťanské! Uvedomujete si páni z vedenia KDH, že toto kresťanom odporúčate?

Ako sa k takémuto odporúčaniam stavajú vrcholní predstavitelia a duchovenstvo kresťanských cirkví? K tomuto odporúčaniam už mali zaujať stanovisko predstavitelia významných kresťanských organizácií. Aké je k tomu stanovisko napr. vrcholnej organizácie Fórum kresťanských inštitúcií? Asi súhlasia s tým, aby kresťania podporili protikresťanskú ideológiu! O úbohosti takéhoto odporúčania svedčí aj skutočnosť, že KDH od roku 1989, t.j. viac ako tri desaťročia, nedokázalo vychovať svojho kandidáta na takúto významnú funkciu.

Každý občan má právo slobodne sa rozhodnúť, komu na takúto vrcholovú funkciu v štáte odovzdá svoj hlas. Ak sa volič hlási ku kresťanstvu, mal by to zohľadniť pri výbere kandidáta. Inak následky budú bolestné.

Dr.h.c. RNDr. Jozef Kollár

člen predsedníctva Ústredia slovenskej kresťanskej inteligencie

Učil nás milovať pravdu

V čase spomienok na nedožitú sté narodeniny Jána Chryzostoma kardinála Korca sme sa 25. januára 2024 dozvedeli smutnú správu. Do večného života si Pán povolal svojho verného služobníka a saleziánskeho kňaza Milana Stanislava Ďurica.

S Milanom S. Ďuricom odchádza nielen jeho duch, ale predovšetkým úprimné slovenské srdce vždy ochotné postaviť sa za národ. Prof. Ďurica

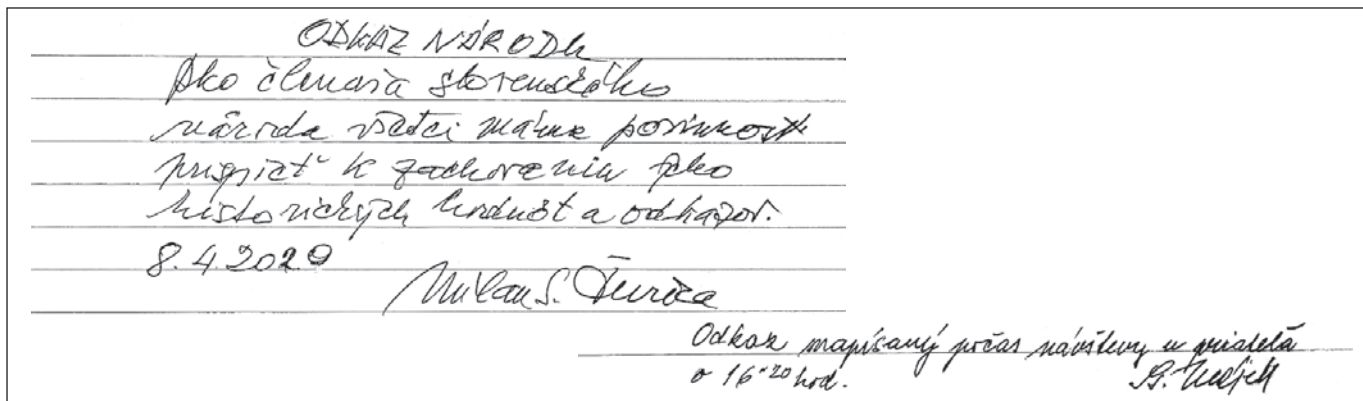
teda symbolicky odovzdáva štafetu bádania dejín v národnom duchu. Nájde sa niekto, kto ju preberie? Nasledovníkov vychoval dosť. No ak by niekto zo strachu či lenivosti nemohol resp. nechcel tento odkaz reflektovať, tak je naozaj náš národ na existenciálnej križovatke.

Otec Ďurica tu bude duchovne s nami vždy. Veriac vo večný život, či skúmajúc jeho spisbu sme s ním

prítomní stále. No z praktického hľadiska je ťažké očakávať, že niekto z mladých slovenských historikov jeho formát vôbec dobehne. Treba však veriť v šťastnú budúcnosť. Otec Ďurica nás naučil milovať pravdu.

Musel ju obhajovať prakticky celý svoj život - žiaľ paradoxne viac doma medzi Slovákmi, než v cudzine.

Juraj Vrábek ml.

STALO SA

1. marca 1920 vzniklo SND.

3. marca 1973 vysvätil arcibiskup Agostino Cassaroli za biskupov Júliusa Gábríša, apoštolského administrátora Trnavskej arcidiecézy, Jána Pásztor, nitrianskeho diecézneho biskupa a Jozefa Feranca, bansko-bystrického diecézneho biskupa.

6. marca 1975 zomrel v Ríme pápežský prelát Dr. Štefan Náshalka, jeden z hlavných zakladateľov Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme.

7. marca 1939 minister zahraničia Chvalkovský informoval nemeckého diplomatického zástupcu v Prahe, že jeho vláda dáva Slovákom na slobodné rozhodnutie, či chcú ostať v Česko-Slovenskom štáte, alebo vyhlásiť samostatnosť Slovenska.

7. marca 1947 bol popravený Timotej lštok (nar. 29. septembra 1891 vo Veľkých Kostolnoch, okres Piešťany). V roku 1918 vstúpil do čsl. armády, od roku 1936 bol riaditeľom žandárskej školy v Bratislave. Zaslúžil sa o to, že po odchode Čechov zo Slovenska bol vytvorený fungujúci slovenský policajný zbor. Pôvodne bol generálom žandárstva; od jesene 1944 bolo žandárstvo zaradené pod Ministerstvo národnej obrany. Do hodnosti generála ho vymenoval prezident Jozef Tiso na poslednom zasadnutí slovenskej vlády 1. apríla 1945. Bol jediným generálom armády prvej Slovenskej republiky, ktorý bol po druhej svetovej vojne popravený.

11. marca 1924 sa v Udavskom narodil kardinál Jozef Tomko.

11. marca 1939 prezident republiky Hácha vymenoval novú slovenskú vládu na čele s Karolom Sidorom. Jej ďalšími členmi boli: Jozef Sivák (školstvo a národná osveta), Martin Sokol (vnútro), Július Stano (doprava a verejné práce), Peter Zafko (priemysel, obchod, živnosti a pôdohospodárstvo), Alexander Hrnčár (financie) a Gejza Fritz (spravodlivosť).

11. marca 1960 komunistická polícia zatkla a uväznila tajne vysväteného biskupa, jezuitu Jána Chryzostoma Korca. Biskup Korec bol 20. mája odsúdený Krajským súdom v Bratislave (predseda senátu Ervín Polakovič) „pre velezradu“ na 12 rokov väzenia, stratu občianskych práv a vypovedanie zo Západoslovenského kraja. Väznili ho v Prahe na Pankráci a potom vo Valdiciach pri Jičine až do 24. februára 1968.

12. marca 1929 sa v Košiciach narodil slovenský organista a pedagóg Ferdinand Klinda.

13. marca 1939 v noci z 12. na 13. marca Dr. Keppler dostal z Berlína príkaz urobiť všetko, aby sa Slovensko osamostatnilo. Preto sa obrátil na zosadeného predsedu vlády J. Tisu s pozvaním na rozhovor ku kancelárovi Nemecka A. Hitlerovi. Tiso dve prvé posolstvá odmietol. Ale keď prišiel tretí posol s pozvaním, overeným nemeckým konzulom v Bratislave E. von Druffelom,

Tiso sa pobral do Bratislavy a predložil vec na rozhodnutie predsedovi vlády Sidorovi, predsedovi Slovenského snemu Sokolovi a členom predsedníctva HSLS-SSNJ. Zišli sa všetci členovia Užšieho predsedníctva HSLS-SSNJ, členovia vlády a členovia predsedníctva Slovenského snemu. Títo ústavní a politickí predstavitelia Slovenska rozhodli, že Tiso má pozvanie prijať, vypočuť Hitlera, ale každé rozhodnutie rezervovať Snemu Slovenskej krajiny. Tisu prijal nemecký kancelár Adolf Hitler. Rozhovor trval 75 minút. Vo zvyčajnom monológu Hitler Tisovi oznámil, že sa rozhodol likvidovať „zvyšné Česko“ (Resttschechei), ale že jeho záujmy sa končia pri Karpatoch. Ak sa Slovensko rozhodne pre samostatnosť, on je ochotný uznať ju a zaručiť Slovákom ich nezávislosť. Tiso Hitlerovi odpovedal, že ľutuje, ale nie je v stave urobiť nijaké rozhodnutie v tejto veci, lebo to patrí výlučne do kompetencie Slovenského snemu.

14. marca 1939 o 9. hodine prišiel Tiso do Bratislavy a hneď zreferoval ústavným a politickým činiteľom, ktorí ho vyslali do Berlína, aká je tam situácia. O 10.57 h Snem Slovenskej krajiny otvoril svoje mimoriadne zasadanie, na ktorom sa zúčastnilo 57 poslancov z celkového počtu 63.

Predseda Snemu Martin Sokol vyzval poslancov, aby hlasovali, či sú za samostatný slovenský štát, alebo nie. Všetci prítomní poslanci povstaním zo svojich miest odhlasovali vytvorenie samostatného Slovenského štátu. Po krátkej prestávke predseda Snemu Dr. Sokol predložil na schválenie Zákon zo dňa 14. marca 1939 o samostatnom štáte Slovenskom, ktorý právne kodifikoval vyhlásenie samostatnosti a pretvoril Snem Slovenskej krajiny na zákonodarný Snem Slovenského štátu. Potom prišlo predsedníctvo Snemu k vymenovaniu prvej vlády Slovenského štátu. Tvorili ju: Jozef Tiso ako predseda vlády a ministri Vojtech Tuka (podpredseda vlády), Karol Sidor (vnútro), Ferdinand Čatloš (národná obrana), Jozef Sivák (školstvo), Gejza Medrický (hospodárstvo), Ferdinand Ďurčanský (zahraničie), Gejza Fritz (pravosúdie), Mikuláš Pružinský (financie), Július Stano (doprava a verejné práce).

21. marca 1982 zomrel v rímskej nemocnici profesor Pápežského orientálneho inštitútu, významný historik Slovenska a slovenských krajín, kňaz východného rítu a člen Spoločnosti Ježišovej Michal Lacko.

23. marca 1939 napadli maďarské vojenské jednotky územie Slovenskej republiky tromi prúdmi z územia Podkarpatskej Rusi, ktorú krátko predtým začali okupovať. Do dejín to vošlo ako Malá vojna.

23. marca 1948 Slovenská národná rada schválila nové nariadenie č. 7/1948 o pracovných útvoroch, ktoré sa vlastne stali tábormi nútených prác. Občanov tam uvrhovali bez súdneho pokračovania, iba na

príkaz trojčlennej komisie poverením vnútra. Väzni v nich trpeli často v neľudských podmienkach, ba mnohí aj zahynuli. Podobnými tábormi v celej ČSR postupne prešlo asi 80 000 občanov.

23. marca 1968 zvolalo vedenie ZSSR najvyšších predstaviteľov štátov Varšavskej zmluvy (okrem Rumunska) na stretnutie v Drážďanoch (Dresden), kde všetci účastníci vyjadrili svoje znepokojenie nad stálym vzrastom. „negatívnych tendencií“ v ČSSR.

23. marca 1959 v Leopoldove zomrel bl. Metod Trčka.

24. marca 1946 Štátna bezpečnosť vydala oficiálnu správu, že na Slovensku odhalila niekoľko protištátnych skupín, ktoré udržiavali spojenie so slovenskými emigrantmi v Rakúsku a pracovali za obnovenie Slovenského štátu. V tejto súvislosti zaviedli trestné pokračovanie proti viacerým slovenským študentom (Š. Chalmovský, A. Kšiňan, J. Bačkor, J. Vicen).

25. marca 1988 sa v Bratislave konala sviečková manifestácia.

27. marca 1996 Národná rada SR po opätovnom prerokovaní schválila zákon č. 125/1996 o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému. Vyhlásila, že „KSČ a jej odnož KSS sú zodpovedné za spôsob vlády v našej krajine v rokoch 1948 – 1989, a to najmä za cieľavedomé ničenie tradičných hodnôt európskej civilizácie, národných a náboženských práv, za úmyselné porušovanie ľudských práv a slobôd, za justičné zločiny vykonané v politických procesoch, za teror vykonávaný proti nositeľom iných názorov, než aké zodpovedali učeniu marxizmu-leninizmu, za devastáciu hospodárstva, za zničenie tradičných princípov vlastníckeho práva, za zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely“. Zákon nariadil uložiť do vstupnej haly parlamentu pamätnú tabuľu s nápisom: Účastníci protikomunistického odboja sa zaslúžili o pád komunistického režimu a o znovunastolenie demokracie na Slovensku. Patrí im za to vďaka. Návrh zákona inicioval poslanec NR SR Arpád Tarnóczy, súčasný čestný predseda PV ZPKO.

V roku 1822 ostrihomský arcibiskup Alexander Rudnay zvolal do Bratislavy celouhorskú synodu. Synoda mala riešiť dôsledky jozefínskej cirkevnej politiky. Zaoberala sa povznesením náboženského života, riešila otázku škôl a iných vážnych otázok. Jej uznesenia však absolutistická vláda nedovolila vyhlásiť. Realizovali sa uznesenia o vydaní Biblie v národných jazykoch - slovenský preklad Biblie s jeho podporou zrealizoval v rokoch 1829 a 1832 Juraj Palkovič.

V roku 1922 Mons. ThDr. Eugen Filkorn, slovenský katolícky kňaz a pápežský prelát, poslanec Slovenského snemu založil Svoradov, internát pre katolíckych vysokoškolákov v Bratislave.

PRIPOMÍNAME SI

Vo marci si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

45 rokov

Miroslava Wallewein, Nitra 6.3.1979

55 rokov

Igor Schweinhofer, Bratislava
17.3.1969

60 rokov

Dana Rakáčová, Košice 12.3.1964
Mgr. Radoslav Rafaj, Žilina 30.3.1964

70 rokov

Magdaléna Melošová, Heľpa
22.3.1954

75 rokov

Ľudmila Filipová, Topoľčany
31.3.1949

80 rokov

Eduard Plšek, Hlohovec 2.3.1944

82 rokov

Ing. Ivana Mravcová, Ivanka pri Dunaji
21.3.1942
Mária Jedličková, Nedožery-Brezany
25.3.1942

83 rokov

Ľudmila Osuská, Studienka
31.3.1941

85 rokov

Mária Halásová, Hlohovec 13.3.1939
Jozef Mikuš, Častá 14.3.1939
Mária Mešťanová, Heľpa 21.3.1939
Eva Karnayová, Michalovce
11.12.1938

87 rokov

Eduard Kováč, Bratislava 13.3.1937

88 rokov

Ján Gregor, Banská Bystrica
8.3.1936
Jozefína Matúšková, Budmerice
18.3.1936

89 rokov

Anna Strašíftáková, Modra
29.3.1935

92 rokov

Štefan Jablonický, Lakšárska Nová Ves
1.3.1932

94 rokov

Július Homola, Topoľčianky 15.3.1930

*Jubilantom
úprimne blahoželáme*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 95 rokov, 19. januára 2024, zomrel **Milan BALÁŽ**, dlhoročný člen regionálnej organizácie PV ZPKO v Trnave. Pohrebný obrad so zosnulým sa konal v kruhu rodiny na Novom cintoríne v Trnave 24. januára 2024.

† Vo veku 87 rokov, 30. novembra 2023, zomrel **Milan HRIC**, dlhoročný člen regionálnej organizácie PV ZPKO v Banskej Bystrici. Posledná rozlúčka so zosnulým sa konala 3. decembra 2023 v evanjelickom kostole v Badíne.

† Vo veku 76 rokov, 11. februára 2024, zomrela **Janka VRANKOVÁ**, členka regionálnej organizácie PV ZPKO v Trnave, dcéra politického väzňa Františka Sopucha. Posledná rozlúčka so zosnulou sa konala 14. februára 2024 na cintoríne v Seredi.
Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort už nebude viac financovať náš časopis Svedectvo a radikálne znížil našej organizácii výšku štátnej dotácie. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciam na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časo-

pisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme strátili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok **na číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, alebo sa kontaktujúte na tel. čísle: 02-52 63 81 56.**

Darcom úprimne ďakujeme
Vedenie PV ZPKO
a časopisu Svedectvo

PRISPELI NA SVEDECTVO

JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
Michal Malatinský, Bratislava	10 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava	20 EUR
Mária Chorváthová, Tvrdošín	10 EUR
Ervín Blažíček, Malacky	100 EUR
Ing. Štefan Benčat, Kozárovce	20 EUR
MUDr. Marián Čerman, Nitra	10 EUR
Vdp. Jozef Kolpák, Nitra	5 EUR
Jozef Faix, Svit	20 EUR
Ing. Mária Branišová, Bratislava	100 EUR
Matúš Daško, Bratislava	10 EUR
Renáta Palcutová, Čachtice	10 EUR
Juraj Nižňanský, Vrbové	4 EUR
Dominik Mužila, Dolný Kubín	20 EUR
Arpád Tarnóczy, Nováky	50 EUR
Ľudovít Bátor, Prievidza	5 EUR
Jozef Sirotiak, Hrachovo	10 EUR
Jana Zimenová, Varín	50 EUR
Štefánia Krajčiová, Nemšová	10 EUR
Anton Sojka, Makov	15 EUR
Mária Špaková, Levoča	60 EUR
Vojtech Polnišer, Tlmače	10 EUR
Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou	30 EUR
Ing. Stanislav Májek, Bratislava	30 EUR
Július Homola, Topoľčianky	30 EUR
Petronela Šustová, Piešťany	50 EUR
Ján Krkoška, Hlohovec	30 EUR
Mária Tomíková, Bratislava	30 EUR
Jozef Vabec, Nitrica	30 EUR
Cyril Filo, Richnava	50 EUR
Vlastimil Morávek, Ivanka pri Dunaji	80 EUR
Oľga Búzová, Bratislava	30 EUR
Stanislav Stanek, Bratislava	10 EUR
Fridolín Peško, Modra	10 EUR
Pál Sebök, Štítnik	30 EUR
Stanislav Zahuranec, Spišské Vlachy	10 EUR
Mária Masárová, Trenčianska Teplá	10 EUR
Žofia Szatmáryová, Spišské Vlachy	5 EUR
Anna Horošková, Piešťany	30 EUR
Marián Ištók, Košice	11 EUR
Oľga Ištóková, Košice	11 EUR
PaedDr. Mária Tomová, Košice	10 EUR
PaedDr. Jana Blublová, Ivanka pri Dunaji	80 EUR
Ing. Marián Oščenda, Trebišov	10 EUR
Ondrej Šišulák, Bratislava	5 EUR
Zuzana Hlinková, Košice	5 EUR
Prof. Jozef Oláh, Bratislava	30 EUR
Milan Kašiar, Ilava	60 EUR
Juraj Vrábel, Sabinov	55 EUR
Margita Bažalíková, Bratislava	30 EUR
Ľuba Kozlová, Bratislava	20 EUR
Ing. Pavel Mihalič PhD, Stupava	26 EUR
Viliam Horák, Bánovce n/Bebravou	5 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

PRIPOMÍNAME

Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.**

Krajský národný výbor v Prešove

Značka: 246/498-22/5-50. v Prešov, dňa 23.mája 1950.

Výmer

Na základe rozhodnutia komisie zo dňa 22.mája 1950,
zriadenej pri KNV podľa § 3 ods. 1, zák. č. 247/48 Sb., zaraďuje sa podľa § 2 odst.
1, písm. "a" zák. č. 247/48 Sb.

Z i m a Andrej star.
nar. 28.novembra 1886 v Veľkom Lipníku, Spišská Stará Ves,
obyvateľ obce V Malom Lipníku, okr. Spišská Stará Ves, Stará Ľubovňa,
gr.kat.farár, do tábora nútenej práce v Novákoch,
okr. Prievidza, na dobu 24./:dvadsaťštyri:/ mesiacov.

Komisia ďalej rozhodla podľa § 4 zák. č. 247/48 Sb.

D o v o d y:

Vyšetrením bolo zistené, že nesúhlasíte s terajším štátnym zriadením, ste zaujatý proti akcií "P" a svojím chovaním pôsobíte na svojich veriacich, ktorí zaujímajú záporný postoj proti tejto akcii. Bol ste zapojený s protištátnymi živlami, ktoré pracujú na rozbitie terajšieho ľudovo-demokratického zriadenia.

Horeuvedené okolnosti vyčerpávajú podstatu podľa § 2, odst. 1. písm. "a" zák. č. 247/48 Sb. a preto komisia rozhodla na zaradenie do TNP.

Naklad. družstvo, n. p. Prešov

Výmer Krajského národného výboru v Prešove z 23. mája 1950, ktorým rozhodol o pobyte gréckokatolíckeho kňaza Andreja Zimu st. v Táboře nútených prác v Novákoch.